

Met bewoners naar een leefbare en veilige buurt

Evaluatie van de Stimuleringsregeling Bewonersinitiatieven
Veiligheid van de gemeente Den Haag

Niels Hermens
Noël Koster

Met bewoners naar een leefbare en veilige buurt

*Evaluatie van de Stimuleringsregeling Bewonersinitiatieven
Veiligheid van de gemeente Den Haag*

Niels Hermens
Noël Koster

Utrecht, oktober 2019

Inhoudsopgave

1	Inleiding	3
1.1	Stimuleringsregeling Bewonersinitiatieven Veiligheid	3
1.2	Evaluatie Stimuleringsregeling Bewonersinitiatieven Veiligheid	4
2	Ervaringen met de Stimuleringsregeling Bewonersinitiatieven Veiligheid	6
2.1	Vergroten veiligheid en leefbaarheid	6
2.2	Hoe de gemeente de bewoners ondersteunt bij vergroten leefbaarheid en veiligheid	7
2.3	Ervaringen met de procedure van de regeling	9
3	Een blik op de toekomst	12
	Bijlage 1	15

1 Inleiding

Dit rapport is het resultaat van een evaluatie van de Stimuleringsregeling Bewonersinitiatieven Veiligheid van de gemeente Den Haag. De regeling bestaat in de huidige vorm sinds 2015 en loopt door tot en met 2019.

1.1 Stimuleringsregeling Bewonersinitiatieven Veiligheid

Het doel van de Stimuleringsregeling Bewonersinitiatieven Veiligheid is om inwoners van Den Haag te ondersteunen bij het vergroten van de leefbaarheid en veiligheid van hun woonomgeving. Om dit doel te bereiken verstrekt de gemeente Den Haag vanuit de regeling jaarlijks subsidie aan ongeveer 35 door bewoners opgezette initiatieven die kunnen bijdragen aan de leefbaarheid en veiligheid in de buurt. De bewoners die deelnemen aan een initiatief doen dit als vrijwilliger.

De gesubsidieerde bewonersinitiatieven zijn in te delen in vier typen. Verreweg de meeste initiatieven staan bekend als Buurtinterventieteam (BIT) of Buurtpreventieteam (BPT). Dit zijn teams van minimaal tien bewoners die overdag en 's avonds in groepjes in de buurt surveilleren. Het surveilleren gebeurt altijd onder goedkeuring en begeleiding van de politie, wat inhoudt dat de bewoners de wijkagent informeren als ze de straat op gaan en wanneer hun surveillanceronde eindigt. In ieder bewonersinitiatief is een van de betrokken bewoners aangewezen als coördinator.

Naast de BIT's en BPT's komen ook Nachtpreventieprojecten, Straatvertegenwoordigersprojecten en zogenoemde 'Nieuwe projecten' in aanmerking voor subsidie. Nachtprojecten zijn groepen bewoners die 's nachts surveilleren onder goedkeuring en begeleiding van de politie. Straatvertegenwoordigersprojecten zijn groepen bewoners die misstanden in de buitenruimte rapporteren aan de politie en de gemeente. De 'Nieuwe projecten' zijn alle andere initiatieven van bewoners die als doel hebben om de leefbaarheid en veiligheid

in de openbare ruimte te verbeteren. Kader 1 bevat een samenvatting van de mogelijkheden en voorwaarden in de subsidieregeling.

Kader 1. Samenvatting Stimuleringsregeling Bewonersinitiatieven Veiligheid

Bij de Stimuleringsregeling Bewonersinitiatieven Veiligheid kunnen bewoners subsidie aanvragen voor de aanschaf van kleding, kantoorartikelen, zendvergunningen, zendmachtigingen, en communicatieapparatuur die volgens de politie noodzakelijk is. Ook voor teambuilding-activiteiten voor de vrijwilligers kan subsidie worden aangevraagd. Kort gezegd, met deze regeling stimuleert en faciliteert de gemeente de participatie van bewoners. Voor hulp bij inhoudelijke acties, zoals het verspreiden van flyers over inbraakpreventie of het 'donkere dagen offensief', kunnen de initiatieven terecht bij de Afdeling Preventie.

Welk bedrag bewonersinitiatieven kunnen aanvragen is afhankelijk van het type initiatief, het aantal betrokken vrijwilligers en de fase waarin het initiatief verkeert. BIT's en BPT's met tien tot vijftien vrijwilligers kunnen jaarlijks maximaal 4.000 euro aanvragen. Bij iedere vijf vrijwilligers extra kunnen zij 1.000 euro extra aanvragen. Nachtpreventieprojecten met tien tot vijftien vrijwilligers kunnen jaarlijks maximaal 7.000 euro aanvragen. Bij iedere vijf vrijwilligers extra kunnen zij 2.000 extra aanvragen. Straatvertegenwoordigersprojecten kunnen jaarlijks maximaal 2.000 euro aanvragen, ongeacht het aantal vrijwilligers.

Voor het opstarten van een BIT, BPT of Nachtpreventieproject kunnen bewoners in het eerste jaar een hoger bedrag aanvragen dan de reguliere bedragen. Voor BIT's en BPT's is dit 7.000 euro. Voor nachtpreventieprojecten 13.000 euro. Voor professionele ondersteuning bij de opstart van een initiatief en voor de eerste aanschaf van communicatieapparatuur kunnen initiatieven apart subsidie aanvragen.

Subsidies worden alleen toegekend aan rechtspersonen, dus aan stichtingen of andere organisaties en niet aan mensen of groepjes mensen. In de praktijk betekent dit dat de bewonersinitiatieven via een intermediair de aanvraag moeten indienen. Organisaties die optreden als intermediair zijn bewonersverenigingen en welzijnsorganisaties. Om in aanmerking te komen voor subsidie moet de aanvraag in ieder geval vier elementen bevatten. Dit zijn (a) een deelnemerslijst, (b) een beschrijving van de activiteiten waarvoor de subsidie wordt aangevraagd en de doelen die met de activiteiten worden beoogd, (c) een meerjarenbegroting en (d) een actuele samenwerkingsovereenkomst met de politie en het betreffende stadsdeel.

1.2 Evaluatie Stimuleringsregeling Bewonersinitiatieven Veiligheid

De gemeente Den Haag had meerdere aanleidingen voor de evaluatie van de Stimuleringsregeling Bewonersinitiatieven Veiligheid. De regeling bestaat in de huidige vorm inmiddels vijf jaar en in 2018 heeft de gemeentelijke Rekenkamer de gemeente geadviseerd om iedere subsidieregeling om de vijf jaar te evalueren. Daarnaast signaleerden de medewerkers die vanuit de gemeente Den Haag betrokken zijn bij de regeling een aantal knelpunten, bijvoorbeeld rondom de aanvraagprocedure en de verantwoording.

Doel van de evaluatie

Met de evaluatie van de Stimuleringsregeling Bewonersinitiatieven Veiligheid wilde de gemeente Den Haag inzicht krijgen in of het voorgenomen doel van de regeling - inwoners van Den Haag ondersteunen bij het vergroten van de leefbaarheid en veiligheid van hun woonomgeving - wordt gerealiseerd. Daarnaast wilde de gemeente inzicht krijgen in hoe betrokken partijen de lastendruk van de regeling ervaren. Tenslotte wil de gemeente achterhalen of de geformuleerde doelstelling nog actueel en concreet genoeg is in relatie tot Programma 14, het Veiligheidsplan 2019-2020, de ambities van de stadsdelen en de wijkagenda's 2020-2023.

Onderzoeksvragen

Om de gemeente Den Haag de bovengenoemde inzichten te geven hebben we vier onderzoeksvragen geformuleerd.

1. In welke mate draagt de Stimuleringsregeling Bewonersinitiatieven Veiligheid volgens de betrokken actoren bij aan het ondersteunen van bewoners bij het vergroten van de leefbaarheid en veiligheid van hun woonomgeving?
2. Hoe ervaren de bij de Stimuleringsregeling Bewonersinitiatieven Veiligheid betrokken actoren de lastendruk van de regeling, en wat zijn volgens hen andere knelpunten en succesfactoren binnen de regeling?
3. Is de geformuleerde doelstelling nog actueel en concreet genoeg in relatie tot het beleid van de gemeente Den Haag en de stadsdelen?
4. Wat zijn aanbevelingen voor eventuele aanpassing van de Stimuleringsregeling?

De bij onderzoeksvraag 2 genoemde actoren zijn de bewonersinitiatieven zelf, de intermediairs die in veel gevallen de subsidie aanvragen, de wijkagenten en de gemeente Den Haag. Vanuit de gemeente zijn de casemanager voor de regeling, de Bestuursdienst, DPZ/Stadsdelen & Wijken en het Centraal Subsidiebureau op verschillende manieren betrokken bij de regeling.

Methoden van onderzoek

Om de onderzoeksvragen te kunnen beantwoorden hebben we interviews afgenomen met de betrokken actoren. We hebben de volgende gesprekken gevoerd:

- Twee groepsinterviews met vertegenwoordigers van in totaal 14 bewonersinitiatieven.
- Vijf telefonische interviews met agenten die samenwerken met een van de bewonersinitiatieven.
- Een interview met een beleidsadviseur van de Bestuursdienst Veiligheid van de gemeente Den Haag.
- Een interview met een medewerker van het Centraal Subsidiebureau van de gemeente Den Haag.
- Een telefonisch interview met de casemanager bij de gemeente Den Haag.

In bijlage 1 is een lijst opgenomen van de geïnterviewden.

Tijdens de interviews hebben we gevraagd wat de betrokkenen als positief ervaren aan de regeling, wat zij als knelpunten ervaren, hoe zij de samenwerking met de andere betrokkenen ervaren en wat zij zouden willen veranderen aan de regeling. Deze informatie was nodig om de onderzoeksvragen 1, 2 en 4 te beantwoorden. Voor het beantwoorden van onderzoeksvraag 3 hebben we naast de interviews ook beleidsstukken van de gemeente Den Haag geanalyseerd. Uit de beleidsstukken hebben we achterhaald welke prioriteiten de gemeente Den Haag heeft op het terrein van de leefbaarheid en veiligheid van de woonomgeving, zodat we uitspraken kunnen doen over of de regeling nog actueel genoeg is.

2 Ervaringen met de Stimuleringsregeling Bewonersinitiatieven Veiligheid

In dit hoofdstuk beschrijven we de door ons opgehaalde informatie die nodig is voor het beantwoorden van de onderzoeksvragen 1 en 2. Onderzoeksvraag 1 gaat over of en hoe de Stimuleringsregeling Bewonersinitiatieven Veiligheid volgens betrokkenen bijdraagt aan het ondersteunen van bewoners bij het vergroten van de leefbaarheid en veiligheid van hun woonomgeving. Onderzoeksvraag 2 gaat over de ervaringen met het proces van aanvragen, toekenning en verantwoording.

2.1 Vergroten veiligheid en leefbaarheid

Hoewel het onmogelijk is om aan te tonen welke invloed de bewonersinitiatieven precies hebben op de leefbaarheid en veiligheid in buurten, ervaren de geïnterviewden dat de initiatieven via grofweg drie wegen bijdragen aan een leefbare en veilige woonomgeving. We lichten deze drie wegen hieronder toe.

Schoon, heel en net houden van de woonomgeving

De eerste weg hoe de bewonersinitiatieven volgens de betrokkenen bijdragen aan een leefbare en veilige buurt is dat zij helpen bij het schoon, heel en net houden van de woonomgeving. Een manier waarop de initiatieven dit doen is door gebreken in de openbare ruimte te melden bij de gemeente. Het gaat dan bijvoorbeeld om losse stoeptegels, kapotte straatverlichting of vuilnis dat niet op de daarvoor bestemde plek staat. Sommige initiatieven doen de meldingen via de ‘buiten beter app’ of de ‘verbeter de buurt app’ waarin ze ook foto’s van de situatie kunnen meesturen. Na de melding verhelpt de gemeente het gesignaleerde probleem binnen drie werkdagen of geeft aan binnen welke termijn het probleem wordt verholpen.

Een andere manier waarop initiatieven helpen bij het schoon, heel en net houden van de woonomgeving is door het aanspreken van bewoners of bezoekers van de buurt, bijvoor-

beeld wanneer deze geluidsoverlast veroorzaken of afval plaatsen op een plek die daar niet voor bedoeld is. Een vrijwilliger uit een van de initiatieven vertelde hierover het volgende:

“Als BPT-er kun je mensen aanspreken, als ‘gewone’ bewoner niet. Bijvoorbeeld dat mensen hun afval in de bakken moeten gooien in plaats van op straat.”

Het citaat illustreert ook dat het lid zijn van bijvoorbeeld een BPT of BIT de vrijwilligers helpt om mensen aan te spreken. Het herkenbaar zijn als bewonersinitiatief maakt het aanspreken van andere bewoners eenvoudiger.

‘Ogen en oren’ in de buurt

De tweede weg hoe de initiatieven volgens de betrokkenen bijdragen aan een leefbare en veilige woonomgeving is dat de initiatieven voor de politie fungeren als de ‘ogen en oren’ in de buurt. Agenten zeggen over hun samenwerking met de initiatieven bijvoorbeeld:

“Zij zien, kennen en horen de mensen meer in de wijk dan ik. Als dat wegvalt ben ik een heel groot stuk van mijn informatiebron kwijt in de wijk.”

“We hebben een goede samenwerking, we delen nuttige informatie. Hierdoor hebben we meer interactie tussen wijkagent en de buurt. Ik heb een tafel vol met mensen die een stapje extra willen doen.”

Uit de citaten van de wijkagenten blijkt dat de bewonersinitiatieven de informatiepositie van de politie kunnen versterken. Hierdoor weten de wijkagenten beter waar en wanneer zij in de wijk aanwezig moeten zijn. Sommige initiatieven fungeren ook voor zorg- of welzijnsorganisaties als de ‘ogen en oren’ in de buurt.

Zo hoorden we van een initiatief dat zij contact opnemen met een zorgorganisatie op het moment dat ze signaleren dat een alleenstaande oudere niet meer buiten komt. In dit kader vertelde ook een vrijwilliger van een ander initiatief dat ze de welzijnsorganisatie inschakelen wanneer ze verwarde personen tegen komen op straat.

“De aanwezigheid van verwarde personen op straat wordt bijvoorbeeld een steeds groter probleem omdat meer mensen die dat eigenlijk niet kunnen op zichzelf moeten wonen door bezuinigingen in bijvoorbeeld de ggz. Wanneer wij deze mensen zien en dit melden bij de welzijnsorganisatie is de welzijnsorganisatie hier erg blij mee.”

Preventie van onveilige situaties en criminaliteit

De derde weg hoe de bewonersinitiatieven volgens de betrokkenen bijdragen aan een leefbare en veilige woonomgeving is dat ze helpen om onveilige situaties en criminaliteit te voorkomen. De teams ondernemen bijvoorbeeld actie wanneer zij tijdens hun surveillanceronde in de buurt een groep mensen zien die overlast veroorzaakt. Soms spreken de vrijwilligers de groep dan aan. Wanneer de vrijwilligers zich niet veilig genoeg voelen om de groep aan te spreken is de afspraak dat ze een melding maken bij de politie.

Een heel specifiek voorbeeld van de preventie van onveilige situaties zijn de Jeugdbuurtpreventieteams. Volgens de vrijwilligers in de initiatieven zorgen de jeugdBPT's ervoor dat jongeren een positieve bijdrage leveren aan de wijk. Allereerst omdat ze hun taken als BPT uitvoeren, maar ook omdat ze een zinvolle tijdsbesteding hebben. Het volgende citaat illustreert dit:

“We zijn een BPT, maar we zijn ook preventief bezig. Ik weet zeker dat de helft van de jongens in mijn BPT overlast zou veroorzaken als ze niet in het BPT zouden zitten.”

Nu kan ik ze ook erop aanspreken dat ze lid zijn van het BPT en ze dus verantwoordelijk met de buurt moeten omgaan.”

Naast preventie van overlast proberen de meeste initiatieven om in samenwerking met de politie het aantal high impact crimes te verminderen. Ze doen dit door bewoners te informeren over hoe zij auto- of woninginbraken kunnen voorkomen, bijvoorbeeld via informatieavonden of het verspreiden van informatie via flyers in brievenbussen. Voor de flyers kunnen de initiatieven terecht bij de Afdeling Preventie van de gemeente Den Haag. Een van de initiatieven heeft rondom het thema woninginbraken een activiteit georganiseerd samen met een 'ex-inbreker'. Deze liet bewoners zien hoe een inbreker te werk gaat door bij mensen naar binnen te gaan en dit te filmen.

Ten slotte ondersteunen een aantal initiatieven de politie bij het in goede banen leiden van evenementen of demonstraties. We constateren dat enkele initiatieven op dit vlak erg ambitieus zijn. Ook komt het voor dat agenten die relatief onbekend zijn met de Regeling Bewonersinitiatieven Veiligheid de initiatieven vragen om ondersteuning bij evenementen. Het gros van de geïnterviewden vraagt zich echter af of dit wel een taak moet zijn van onbetaalde vrijwilligers. De gemeente Den Haag verwacht ook niet van de initiatieven dat zij de politie ondersteunen bij het waarborgen van de veiligheid bij evenementen of demonstraties en raadt dit zelfs af.

2.2 Hoe de gemeente de bewoners ondersteunt bij vergroten leefbaarheid en veiligheid

We weten nu dat de bewonersinitiatieven volgens de betrokkenen een bescheiden maar relevante rol spelen bij het verzorgen van een leefbare en veilige woonomgeving. Om deze rol te kunnen vervullen ervaren de vrijwilligers via de Stimuleringsregeling Bewonersinitiatieven Veiligheid ondersteuning bij het opstarten van een initiatief en het professionaliseren van hun initiatief. Ook motiveert de Regeling bewoners om zich in te zetten voor de leefbaarheid en veiligheid.

Ondersteuning bij de opstart van een initiatief

Uit de interviews maken we op dat de stimuleringsregeling voor de bewonersinitiatieven noodzakelijk is om te kunnen starten. Een wijkagent zegt hierover:

“Zonder die subsidie is er geen kans van slagen, het is een prikkel die nodig is dat ze een training krijgen en de spulletjes die je nodig hebt om op te starten.”

Ook uit de gesprekken met alle andere betrokkenen leiden we af dat de initiatieven zonder subsidie waarschijnlijk niet zouden bestaan. We maken dit bijvoorbeeld op uit het feit dat veel van de coördinatoren die deelnamen aan de groepsinterviews zich zorgen maken over of de Subsidieregeling nog wel blijft bestaan. Ze vertellen bang te zijn dat het overgrote deel van de vrijwilligers ermee stopt als de subsidie verdwijnt.

Om een goede start te kunnen maken ontvangen de initiatieven in het eerste jaar extra subsidie om de benodigde communicatiemiddelen, zoals portofoons, aan te schaffen. Daarnaast ontvangen de initiatieven vanuit de gemeente hulp bij praktische zaken. De gemeente adviseert bijvoorbeeld over het maken van een rooster, het schrijven van de subsidieaanvraag, de communicatie richting bewoners en de samenwerking met de

politie, de woningbouwcorporatie, de welzijnsorganisatie en het stadsdeel. Hoewel de coördinatoren van de initiatieven wisselende ervaringen hebben met de praktische ondersteuning bij de opstart van het initiatief, is het algemene idee dat het de vrijwilligers helpt om wegwijs te worden in de regeling en hun werkzaamheden.

Professionalisering van de initiatieven

De gemeente Den Haag probeert de vrijwilligers in de teams verder op weg te helpen door het aanbieden van verschillende trainingen. Voorbeelden van trainingen zijn een EHBO-cursus, een training reanimeren met AED, een communicatietraining, een training omgaan met sociale agressie en een cursus over burgerrechten en burgerplichten. De vrijwilligers in de teams zijn over het algemeen tevreden over het trainingsaanbod. Tegelijkertijd ervaren ze wel beperkte ruimte om zelf andere trainingen in te zetten. Verder valt het op dat een deel van de vrijwilligers het idee heeft dat ze verplicht zijn om deel te nemen aan de trainingen, terwijl deelname geheel vrijwillig is.

Een andere vorm van professionalisering is de mogelijkheid die de initiatieven hebben om via de regeling subsidie te ontvangen voor apparatuur en kleding. Over de kleding zegt een van de vrijwilligers:

“Kleding, een herkenbare jas, helpt heel erg omdat mensen ons dan herkennen in de wijk.”

Uit het citaat blijkt dat herkenbare kleding eraan bijdraagt dat andere bewoners de vrijwilligers in de teams serieus nemen.

Motivatie door waardering en gevoel bij te dragen

Uit de groepsinterviews met de coördinatoren van de initiatieven maken we op dat de Stimuleringsregeling de bewonersinitiatieven niet alleen op praktisch vlak ondersteunt,

maar dat de regeling de vrijwilligers ook motiveert om zich in te blijven zetten voor een leefbare en veilige wijk. De regeling geeft de vrijwilligers het gevoel dat de gemeente hun inzet waardeert. Alle respondenten zien dit waarderingselement als een cruciaal onderdeel in de stimuleringsregeling. Geïnterviewden zeggen hierover:

“Dat het [de subsidie voor de bewonersinitiatieven] bestaat, dat is een stukje waardering.”
“We moeten niet vergeten dat het allemaal vrijwilligers zijn die 3 keer per week gaan lopen, en daarvoor is die subsidie toch een stukje waardering.”

De citaten laten zien dat het gevoel van waardering ontstaat doordat de bewoners via de subsidie iets terugkrijgen voor hun inzet. Bij veel van de bewonersinitiatieven wordt de ontvangen subsidie ook gebruikt om de vrijwilligers in het team iets concreets te geven als blijk van waardering. Het gaat dan om onkostenvergoedingen en/of jaarlijks terugkerende teambuilding-activiteiten.

Het gevoel van waardering bij bewoners ontstaat ook doordat de regeling hun inzet betekenisvol maakt. Dat de gemeente investeert in op het oog eenvoudige zaken zoals de herkenbare jassen en apparatuur betekent voor de vrijwilligers in de initiatieven dat datgene wat zij doen voor de wijk bijdraagt aan de gemeentelijke doelstellingen. Uit de gesprekken maken we verder op dat ook de samenwerking met de politie bijdraagt aan het gevoel zinvol bezig te zijn. Een wijkagent vatte bovenstaande als volgt samen.

“Subsidie is waardering, maar ook betrokkenheid, men het gevoel geven dat we er voor ze zijn, warm contact met de politie en stadsdeel, daar ontleend men status aan.”

Voor een deel van de vrijwilligers krijgt het predicaat BIT of BPT ook betekenis omdat ze het kunnen gebruiken op hun CV. Enkele jongeren uit de jongerenBPT's blijken hier baat bij te hebben gehad tijdens sollicitaties.

2.3 Ervaringen met de procedure van de regeling

Uit de interviews blijkt dat de betrokkenen over het algemeen tevreden zijn over de procedure rondom de regeling, maar dat zij ook enkele knelpunten ervaren. We bespreken hieronder eerst de als positief ervaren aspecten van regeling

Positieve ervaringen: vrijheid, ondersteuning en duidelijkheid

De vrijwilligers in de initiatieven ervaren veel vrijheid en flexibiliteit als het gaat om waar zij de subsidie aan kunnen besteden. De vrijheid en flexibiliteit werd door vrijwel alle initiatieven herkend en als positief ervaren. Het volgende citaat illustreert dit:

“We hebben veel vrijheid met wat we ermee [met de subsidie] mogen doen. Zo lang je de gemaakte keuzes goed verantwoord krijg je de vrijheid.”

De vrijwilligers waarderen ook de genoemde ondersteuning vanuit de gemeente. Een vrijwilliger vertelt hierover:

“Onze contactpersoon bij de gemeente helpt ons bij waar we op moeten letten bij het schrijven van de aanvraag en hoe we bepaalde activiteiten of spullen kunnen aanvragen. Ze weet goed waar we bepaalde activiteiten kunnen aanvragen.”

Het citaat laat zien dat de initiatieven goed bij de gemeente terecht kunnen met vragen over de inhoud van hun aanvraag en over de aanvraagprocedure. Verder blijkt uit het citaat dat de gemeente de initiatieven van bruikbare tips voorziet bij het schrijven en indienen van de aanvraag. Meer in algemene zin maken we uit de groepsinterviews met de vertegenwoordigers van de initiatieven op dat ze het persoonlijke contact met de casemanager van de gemeente als positief ervaren. Ze weten bij wie ze terecht kunnen met vragen over de regeling en kennen deze persoon ook van gezicht.

Een laatste aspect van de regeling dat een deel van de vrijwilligers als positief ervaart is dat dat de aanvraagprocedure duidelijk is en dat daardoor de kans dat de aanvraag wordt gehonoreerd groot is. De meeste vrijwilligers ervaren hierdoor weinig lasten tijdens het aanvragen van een subsidie.

Knelpunten in de regeling

Hoewel de ervaringen met de Subsidieregeling Bewonersinitiatieven Veiligheid overwegend positief zijn, benoemen initiatieven ook knelpunten en verbeterpunten. We bespreken deze hieronder. Een opvallende bevinding is dat een deel van de als positief ervaren aspecten van de regeling door andere initiatieven juist als knelpunten worden ervaren.

Aanvraag subsidie alleen mogelijk door rechtspersoon

Een van de ervaren knelpunten is dat de subsidie moet worden aangevraagd door een rechtspersoon. Veel initiatieven werken hierdoor onder de vlag van bijvoorbeeld een buurtvereniging of een welzijnsorganisatie. Voor de initiatieven levert het feit dat alleen rechtspersonen in aanmerking komen voor subsidie soms vertraging op. De aanvraag moet dan immers door iemand anders worden ingediend. Bovendien stuurt het IT-systeem van de gemeente de reacties op de aanvraag altijd automatisch alleen naar de

aanvragende rechtspersoon. Wanneer de gemeente daarin vraagt om aanvullingen op de aanvraag kan het zijn dat het een aantal weken duurt voordat dit verzoek bij het bewonersinitiatief terecht komt.

Beperkte ervaren vrijheid in aanpassingen ten opzichte van begroting

Uit de interviews met de coördinatoren van de bewonersinitiatieven blijkt dat een deel van de initiatieven weinig vrijheid ervaart als het gaat om de uitgaven die zij mogen doen. Bij sommige initiatieven heerst het idee dat ze in hun begroting geen geld mogen reserveren voor grote uitgaven die een of twee jaar later moeten worden gedaan. Het gaat dan bijvoorbeeld om de aanschaf van nieuwe communicatieapparatuur of jassen. Het volgende citaat illustreert dit.

“Van de opstartsubsidie kun je veel apparatuur aanschaffen, maar na een tijdje verouderd de apparatuur en is nieuwe nodig. Daar is geen ruimte voor.”

Ook heerst bij enkele initiatieven het idee dat ze zich altijd moeten houden aan de begroting in hun aanvraag. Ze voelen niet, zoals een aantal andere initiatieven dat wel voelen, de vrijheid om te schuiven met posten in de begroting. Een van de coördinatoren vertelt hierover:

“We zouden graag een zelfverdedigingstraining doen bij een vechtsport-school, maar dat is afgewezen in de subsidieaanvraag.”

Bovenstaand citaat illustreert niet alleen dat enkele initiatieven beperkte vrijheid ervaren in waar zij de subsidie aan besteden. Het laat ook zien dat de beoogde rol van de bewonersinitiatieven niet voor iedereen duidelijk is. De gemeente verwacht dat de vrijwilligers in situaties waarin zij zich onveilig voelen, bijvoorbeeld in het geval van

een overlastgevende groep, altijd contact opnemen met de politie en niet zelf ingrijpen. Een zelfverdedigingstraining lijkt voor de initiatieven daarom geen vereiste om hun bijdrage te kunnen leveren aan de leefbaarheid en veiligheid in hun buurt.

Lange periode tussen aanvraag en toekenning subsidie

Een ander door een aantal initiatieven ervaren knelpunt is de in hun beleving lange periode tussen de aanvraag en het moment waarop de subsidie wordt uitgekeerd. Bij een complete aanvraag duurt het zes weken tot een initiatief reactie ontvangt. Uit de groep-sinterviews met de vertegenwoordigers van de initiatieven maken we op dat dit soms ook drie tot vier maanden duurt. Een van de geïnterviewden zegt hierover:

“De beschikking komt pas een paar maanden na de aanvraag binnen. Dit is moeilijk te verkopen aan de vrijwilligers en bij ons jongeren-BPT zijn hierdoor een paar jongeren gestopt. De vrijwilligersbijdrage die mensen krijgen is echt een waardering.”

Het citaat laat zien dat, wanneer het lang duurt voordat de subsidie wordt toegekend en uitgekeerd, het risico bestaat dat bewoners gedemotiveerd raken of zelfs stoppen. Dit lijkt in het bijzonder te gelden voor jongeren. Een mogelijk verklaring voor de lange doorlooptijd is het eerder genoemde feit dat reacties op subsidieaanvragen en eventuele verzoeken om aanvullingen niet automatisch terecht komen bij het betreffende bewonersinitiatief maar bij de organisatie die als rechtspersoon de subsidie heeft aangevraagd.

Dat het soms een paar maanden duurt voordat een subsidie wordt toegekend en uitgekeerd kan ook te maken hebben met het feit dat het digitale systeem waarin de case manager de subsidies inhoudelijk moet beoordelen niet altijd alle benodigde documentatie weergeeft. Soms lijkt een aanvraag niet compleet en moet de case manager het

betreffende initiatief om extra documentatie vragen, terwijl deze al wel was aangeleverd bij de originele aanvraag. Dit kost tijd en levert frustratie op bij zowel de gemeente als de initiatieven.

Moeite met het bij elkaar krijgen van samenwerkingspartners voor de evaluatie

Een door de initiatieven ervaren knelpunt rondom de procedure is dat zij het als lastig ervaren om hun samenwerkingspartners bij elkaar te krijgen voor de jaarlijkse evaluatie. De ervaring is dat een evaluatie met de gemeente en de politie wel lukt, maar dat het voor initiatieven moeilijk is om ook partijen als de woningbouwcorporatie en de welzijnsorganisatie om de tafel te krijgen.

3 Een blik op de toekomst

In dit hoofdstuk bespreken we eerst de belangrijkste conclusies uit de evaluatie van de Stimuleringsregeling Bewonersinitiatieven Veiligheid. Vervolgens doen we suggesties voor eventuele aanpassingen in de regeling.

De Stimuleringsregeling Bewonersinitiatieven Veiligheid is nog actueel genoeg

Een eerste conclusie uit deze evaluatie is dat de vanuit de Stimuleringsregeling Bewonersinitiatieven Veiligheid gesubsidieerde initiatieven een bescheiden maar relevante bijdrage leveren aan het verbeteren van de leefbaarheid en veiligheid in hun woonomgeving. De initiatieven helpen bij het schoon en heel houden van de openbare ruimte. Ook voorzien ze de politie en zorg- en welzijnsorganisaties van informatie die deze organisaties nodig hebben om de leefbaarheid en veiligheid te verbeteren. Verder helpen ze bij de preventie van *high impact crimes* door bewoners voor te lichten over hoe zij auto- en woninginbraken kunnen voorkomen.

Dat de bewonersinitiatieven op deze manieren helpen bij het verbeteren van leefbaarheid en veiligheid maakt dat de initiatieven een bijdrage kunnen leveren aan het bereiken van speerpunten van het beleid van de gemeente Den Haag. Ter illustratie: twee speerpunten in het nieuwe Integraal Veiligheidsplan van de gemeente Den Haag zijn het voorkomen van high impact crimes en het aanpakken van overlast en onveilige situaties in de openbare ruimte.¹ De regeling past daarnaast goed bij de dit jaar uitgekomen Nota Handhaving Buitenruimte 2019-2022, die als hoofddoel heeft om de openbare ruimte in Den Haag schoon en leefbaar te houden.²

Een meer specifieke constatering uit deze evaluatie is dat de bewonersinitiatieven kunnen fungeren als de ‘ogen en oren’ in de wijk. Dit wil zeggen dat ze leefbaarheids- en veiligheidsproblemen signaleren en deze signalen doorgeven aan de instanties die de problemen kunnen aanpakken. Deze rol van de initiatieven is in het bijzonder actueel voor de politie. De politie is, mede door een druk op de capaciteit, minder wijkgericht gaan werken en is daardoor voor informatie uit de wijken steeds afhankelijker van andere partijen, zoals de BIT’s en BPT’s.

Of de Stimuleringsregeling nog past bij de wijkagenda’s is een lastig te beantwoorden vraag. Uit de gesprekken met de betrokken actoren en de inventarisatie van de wijkprogramma’s blijkt dat ieder stadsdeel en zelfs iedere wijk andere prioriteiten heeft. Het verbeteren van de leefbaarheid en veiligheid is in ieder stadsdeel in ieder geval wel onderdeel van het beleid. Verder constateren we dat de subsidievoorwaarden voor de initiatieven voldoende ruimte bieden om in te spelen op de uitdagingen die spelen in een bepaalde wijk.

Regeling op sommige punten te abstract

Een tweede conclusie is dat de initiatieven verschillende ervaringen hebben met de regeling op het vlak van het aanvragen, de toekenning en de verantwoording. Enkele aspecten van de Stimuleringsregeling worden door een deel van de bewonersinitiatieven als positief ervaren, terwijl andere initiatieven dezelfde aspecten juist als knelpunt ervaren. Het gaat dan om de volgende aspecten uit de regeling:

- Het idee dat de subsidie alleen wordt uitgekeerd op het moment dat de uitgaven conform begroting zijn gedaan.
- Het idee dat in de begroting geen reserveringen mogen worden opgenomen voor grotere uitgaven op een later moment.
- Het idee dat het volgen van trainingen en cursussen verplicht is.

1 Gemeente Den Haag (2019a). Integraal Veiligheidsplan 2019-2022. Den Haag: Gemeente Den Haag.

2 Gemeente Den Haag (2019b). Nota Handhaving Buitenruimte 2019-2022. Den Haag: Gemeente Den Haag.

Uit de verdeelde ervaringen met deze aspecten van de regeling leiden we af dat enige ervaring met subsidieregelingen nodig is om de Stimuleringsregeling Bewonersinitiatieven Veiligheid goed te kunnen begrijpen. Voor deze evaluatie betekent dit dat de regeling op dit moment op een aantal punten nog niet concreet genoeg is.

Overige knelpunten

Naast dat de regeling op sommige punten nog niet concreet genoeg is komen uit deze evaluatie ook nog twee andere knelpunten naar voren. Het eerste is dat sommige initiatieven het als een last ervaren dat de subsidie moet worden aangevraagd door een rechtspersoon. De reacties van de gemeente op de subsidieaanvragen worden bijvoorbeeld automatisch alleen verzonden naar de rechtspersoon. Hierdoor duurt het soms langer dan gewenst tot het bericht van de gemeente bij een bewonersinitiatief terecht komt. Het tweede knelpunt is dat het afleggen van verantwoording moet gebeuren via een door alle bij het initiatief betrokken actoren ondertekende evaluatie. Een groot deel van de initiatieven ervaart dit als tijdrovend en complex.

Denkrichtingen voor de toekomst van de Stimuleringsregeling Bewonersinitiatieven Veiligheid

Op basis van de evaluatie geven we de gemeente Den Haag een aantal denkrichtingen mee voor de toekomst van de Stimuleringsregeling Bewonersinitiatieven Veiligheid. We adviseren allereerst om de inhoud van de Stimuleringsregeling inhoudelijk niet te veranderen. Dit is in lijn met de conclusie dat de bewonersinitiatieven volgens de betrokkenen een bescheiden maar relevante bijdrage leveren aan het verbeteren van de leefbaarheid en veiligheid in Den Haag. Het is ook in lijn met het feit dat de meeste initiatieven zich door de regeling op praktisch en psychologisch vlak gesteund voelen bij het werken aan een leefbare en veilige woonomgeving. Mogelijk hebben een aantal initia-

tieven wel baat bij een nieuw soort ondersteuning, zoals een training in het omgaan met verwarde personen in de openbare ruimte.

Een eerste punt van aandacht voor de toekomstige invulling van de regeling is dat een deel van de initiatieven onbekend is met de bestaande flexibiliteit in de Stimuleringsregeling. Bijvoorbeeld rondom kleine aanpassingen in de uitgaven ten opzichte van de begroting en de mogelijkheid om geld te reserveren voor grote uitgaven op een later moment. We adviseren de gemeente Den Haag daarom om te investeren in de communicatie over deze flexibiliteit. Dit kan bijvoorbeeld door in de regeling een paar eenvoudige regels op te nemen over dat bij een goede verantwoording (a) uitgaven niet precies conform begroting gedaan hoeven te worden en (b) een deel van de subsidie gereserveerd mag worden voor grote uitgaven een paar jaar later. Een andere mogelijkheid is om de flexibiliteit uit te leggen in een voor iedereen te begrijpen samenvatting van de regeling.

Een tweede punt van aandacht is dat de subsidie alleen kan worden aangevraagd door rechtspersonen en dat de reacties van de gemeente op de subsidieaanvragen daardoor altijd via de rechtspersoon bij de initiatieven terecht moet komen. Een mogelijke oplossing voor dit probleem is dat het ook voor natuurlijke personen, en dus de inwoners van Den Haag, mogelijk is om een aanvraag in te dienen. Het toekennen van subsidies aan natuurlijke personen kan echter ook risico's met zich meebrengen. Voorbeelden hiervan zijn integriteitkwesities en het risico dat de aanvrager door de subsidie gekort wordt op zijn of haar uitkering. Een mogelijke tussenoplossing is dat de gemeente de reacties niet meer alleen automatisch verstuurt naar de rechtspersoon via wie de aanvraag is ingediend, maar ook naar het betreffende bewonersinitiatief.

Ten derde adviseren we de gemeente Den Haag om te overwegen om de manier waarop de bewonersinitiatieven verantwoording moeten afleggen nog verder te vereenvoudigen. Dit kan bijvoorbeeld door de initiatieven alleen te vragen om een a4 met een overzicht van de activiteiten en de uitgaven die zij daarvoor hebben gedaan. Daarnaast is het te overwegen om de initiatieven bij de evaluatie alleen te vragen om de handtekening van de wijkagent en het stadsdeel. Veel van de initiatieven moeten veel tijd investeren in het krijgen van handtekeningen van eventuele andere betrokkenen, zoals welzijnsorganisaties en woningcorporaties.

Een vierde suggestie aan de gemeente Den Haag is om nog eens goed duidelijk te maken wat de gemeente van bewonersinitiatieven verwacht. Dit voorkomt dat de vrijwilligers zich genoodzaakt voelen om overlastgevende groepen aan te spreken en daardoor in onveilige situaties terecht komen. Het voorkomt ook dat de politie te veel vraagt van de vrijwilligers in een initiatief, zoals het ondersteunen van de politie bij het waarborgen van de veiligheid bij evenementen en demonstraties.

Ten slotte is het de moeite waard om de mogelijkheid tot het inzetten van een zogenoemd 'versneld proces' te verkennen. Bij een versneld proces beoordeelt het Centraal Subsidiebureau van de gemeente de inhoud van het subsidieverzoek. Dit kan bij subsidies tot 10.000 euro als in de regeling heel duidelijk is voor welke activiteiten een subsidie kan worden aangevraagd. De regeling bewonersinitiatieven lijkt aan deze criteria te voldoen. Een versneld proces kan eventuele lastendruk bij de casemanager verminderen.

Bijlage 1 Lijst met geïnterviewden

A. Bewonersinitiatieven die vertegenwoordigd waren in de groepsinterviews

- BPT Waterwijk Ypenburg
- BPT Ieyenburg
- BPT singels
- BIT morgenstond
- BPT schilderswijk
- BPT Bosweide
- BPT Lanen-rietbuurt
- BPT De Kom Loosduinen-Centrum
- Jongeren- BPT de Mussen
- BPT Mandelaplein
- Jongeren-BPT Transvaal Zuid
- BPT Transvaal Zuid
- BPT Transvaal Noord
- BPT Mandelaplein
- BIT Duinoord

B. Lijst met geïnterviewden

- Angela Toet, wijkagent/familieagent
- Ricardo Moreno, wijkagent
- Dennis Gräper, wijkagent
- Tamar Pronk, wijkagent
- Petra Arendse, operationeel expert wijkzorg
- Paul Klaver, Centraal Subsidiebureau gemeente Den Haag
- Edwin Berg, Bestuursdienst/afdeling Preventie gemeente Den Haag
- Conny Verhey, Dienst Publiekszaken/Stadsdelen & Wijken

Colofon

Opdrachtgever	Gemeente Den Haag Dienst Publiekszaken/ Stadsdelen & Wijken
Auteurs	Dr. N. J. Hermens N. Koster, MSc
Omslag Uitgave	Ontwerppartners, Breda Verwey-Jonker Instituut Kromme Nieuwegracht 6 3512 HG Utrecht T (030) 230 07 99 E secr@verwey-jonker.nl I www.verwey-jonker.nl

ISBN 978-90-5830-975-4

De publicatie kan gedownload worden via onze website: <http://www.verwey-jonker.nl>

© Verwey-Jonker Instituut, Utrecht 2019.

Het auteursrecht van deze publicatie berust bij het Verwey-Jonker Instituut.
Gedeeltelijke overname van teksten is toegestaan, mits daarbij de bron wordt vermeld.
The copyright of this publication rests with the Verwey-Jonker Institute. Partial reproduction

De gemeente Den Haag subsidieert bewonersinitiatieven die willen bijdragen aan de leefbaarheid en veiligheid van hun woonomgeving. Via de Stimuleringsregeling Bewonersinitiatieven Veiligheid worden bijvoorbeeld subsidies verstrekt aan groepen inwoners die in de buurt surveilleren zoals buurtinterventieteams en buurtpreventieteams. Het Verwey-Jonker Instituut evalueerde de regeling.

We concluderen dat de bewonersinitiatieven een bescheiden maar relevante bijdrage leveren aan de leefbaarheid en veiligheid in hun woonomgeving. De initiatieven helpen bij het schoon, heel en net houden van de openbare ruimte. Ook voorzien ze de politie en zorg- en welzijnsorganisaties van informatie en helpen ze bij het voorkomen van auto- of woninginbraken. De rapportage eindigt met een aantal aanbevelingen aan de gemeente Den Haag met betrekking tot het invullen van de Stimuleringsregeling in de toekomst.